
Юлія СОЛОВЕЙ,
Аня ДІСКАНТ
(Черкаси, Україна)

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ У РОБОТІ З ДІТЬМИ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Підготовка вихователів закладів дошкільної освіти до використання арт-терапії є важливим етапом у формуванні фахових компетентностей, необхідних для ефективної роботи з дітьми. Арт-терапія як один із методів психолого-педагогічної підтримки має значний потенціал у розвитку емоційної сфери дітей, допомагаючи їм виражати свої почуття, долати страхи та труднощі, формувати позитивну самооцінку та розвивати творчі здібності.

Арт-терапія є ефективним інструментом у роботі з дітьми дошкільного віку, оскільки використовує різні форми творчої діяльності, такі як малювання, ліплення, музика, танець, які сприяють розвитку когнітивних, емоційних та соціальних навичок. У словниках термін арт-терапія трактується як метод психотерапії та психологічної корекції, що базується на мистецтві та творчості [5, с. 38]. Інакше кажучи, арт-терапія – це техніка «лікування» через мистецтво, яке може включати малюнок, графіку, живопис, скульптуру, музику, казки, танець, гру тощо.

У сучасних закладах дошкільної освіти активно впроваджуються різні види арт-терапевтичних технологій. Серед них можна виокремити ізотерапію, музикотерапію, пісочну терапію, гудзикотерапію, мазання, штрихування, каракулі, малюнок на склі, малювання пальцями, малювання сухим листям (сипучими матері-

алами і продуктами), малюнок на асфальті, восковий малюнок, кляксографія, ниткографія, монотипія та інші.

Основною метою зазначених видів арт-терапії є гармонізація розвитку особистості дитини дошкільного віку через розвиток здатності самовираження і самопізнання. Арт-терапія застосовується як в індивідуальній, так і в груповій роботі і може слугувати доповненням до інших методів і напрямів виховання та навчання дітей в умовах закладу дошкільної освіти.

Дослідниця С. Івашко зазначає, що арт-терапія пов'язана з розкриттям внутрішніх сил дитини і дозволяє: розвивати спонтанність і вдосконалювати увагу, пам'ять, мислення (когнітивні навички) дитини; розвивати креативність, уяву та творчі здібності; самовиражатися, приносити задоволення собі та іншим; розвивати цінні соціальні навички (в груповій роботі); розвивати навички прийняття рішень; розслабитися, виплеснути негативні думки і почуття; реалізувати свою здатність до творчості різними засобами, включаючи образотворче мистецтво [4, с. 291].

Для ефективного застосування арт-терапії в освітньому процесі, майбутній вихователь повинен володіти певними професійними компетенціями. До них належать: знання основ арт-терапії, її принципів, методів та технік; вміння використовувати арт-терапевтичні методи для підтримки психоемоційного розвитку дітей; навички створення безпечного і стимулювального середовища для творчої діяльності; здатність індивідуалізувати арт-терапевтичний підхід, враховуючи потреби та особливості кожної дитини; розуміння етичних аспектів застосування арт-терапії в роботі з дітьми.

Підготовка майбутніх вихователів до застосування арт-терапії в роботі з дітьми середнього дошкільного віку передбачає як теоретичне засвоєння знань, так і практичне оволодіння методами арт-терапії. В освітньому процесі ЗВО майбутні вихователі мають ознайомитися з базовими поняттями, історією розвитку арт-терапії, її науковими обґрунтуваннями та практичним застосуванням; вивчити різні техніки арт-терапії, такі як робота з кольором, формою, звуком, рухом, та їх застосування залежно від віку та потреб дітей; відвідати практикуми, де випробувати

різні арт-терапевтичні техніки, навчитися планувати і проводити арт-терапевтичні заняття.

Зауважимо, що арт-терапевтичні заняття створюють вихователю можливість розкрити причини певних відхилень у поведінці та діяльності дітей, одночасно відкриваючи нові аспекти їх особистості, глибше їх пізнавати та краще розуміти. Це сприяє поліпшенню взаємин з дітьми та адаптації їх до соціуму. Терапія через творче самовираження спрямована на усунення негативних симптомів і станів, сприяючи гармонійному розвитку дитини через вивчення власної особистості та формування гуманістичного світогляду [1, с. 175].

Варто відзначити, що у процесі арт-терапевтичних занять діти дошкільного віку отримують можливість самостійно приймати рішення, співчувати та підтримувати інших у спільних зусиллях, виконувати творчі завдання разом з друзями, проявляти терплячість і розуміння. Ці заняття сприяють розвитку комунікабельності, формуванню дружби та взаємоповаги у дітей. За допомогою арт-терапевтичних технологій у дітей формуються такі вольові якості, як самостійність, наполегливість, витримка.

Науковець С. Береза у своїх працях визначає такі основні завдання арт-терапії для дітей дошкільного віку: вираження емоцій і почуттів, пов'язаних з переживаннями особистих проблем і самого себе; сприяння самопізнанню дитини; навчання позитивного сприйняття себе і інших; коригування небажаних рис характеру та поведінки, таких як страх, тривожність, агресія, сором'язливість, повільність, швидка стомлюваність і виснаження; допомога у розвитку творчих здібностей, уяви, фантазії та креативності; стабілізація емоційного стану дитини та гармонізація її внутрішнього світу; розвиток вищих психічних функцій, таких як сприйняття, увага, пам'ять і мислення [2, с. 208].

Для ефективного використання арт-терапії педагогові важливо встановити з дитиною доброзичливий двосторонній контакт, створити сприятливе середовище, визначити напрями і завдання корекційної роботи, а також обирати ті види арт-терапії, які дитина зможе виконати та отримати результат. Важливо усвідомлювати і пам'ятати про можливі труднощі дитини в реа-

лізації своїх можливостей, а також регламентувати її роботу, що допоможе підвищити зосередженість уваги [3, с. 56].

Вибір методів і прийомів арт-терапії у роботі з дітьми дошкільного віку залежить від вікових та психофізіологічних особливостей і можливостей дітей, їхніх інтересів і схильностей, рівня підготовки, цілей і завдань розвитку, а також специфіки кожного виду мистецтва, форм організації художньої діяльності, майстерності педагога та рівня володіння арт-терапевтичними технологіями [1, с. 176].

Підготовка майбутніх вихователів до використання арт-терапії повинна включати комплексний підхід, що поєднує теоретичні знання, практичні навички та особистісний розвиток. Це дає змогу вихователям не лише опанувати арт-терапевтичні методики, але й розвинути емоційну чутливість, емпатію та здатність до саморефлексії. Зокрема, важливою складовою підготовки є формування навичок самоусвідомлення, що допомагає вихователям краще розуміти свої емоції та реакції під час роботи з дітьми.

Уважаємо, що практична підготовка до застосування арт-терапії має охоплювати тренінги та воркшопи, практичну роботу в реальних умовах та супервізію.

Один із важливих аспектів підготовки майбутніх вихователів – це навчання інтеграції арт-терапії у загальний освітній процес. Вихователі повинні вміти органічно впроваджувати арт-терапевтичні елементи у звичайні освітні заняття та заходи, зважаючи на цілі та завдання освітнього процесу.

Підготовка до застосування арт-терапії передбачає також розвиток творчого потенціалу самих вихователів. Це включає розвиток навичок креативного мислення, здатності генерувати нові ідеї, а також уміння використовувати різні види мистецтва для вирішення педагогічних завдань.

У процесі підготовки важливо забезпечити майбутнім вихователям психологічну підтримку, оскільки робота з дітьми, які мають певні емоційні чи поведінкові проблеми, може бути емоційно виснажливою. Студенти повинні навчитися дбати про власний емоційний стан, зберігати баланс між роботою та особистим життям, а також користуватися техніками саморегуляції.

Таким чином, опанування методів арт-терапії допомагає вихователям створювати підтримувальне середовище для гармонійного розвитку дітей. Комплексний підхід до підготовки, який включає теоретичні знання, практичні навички та особистісний розвиток, забезпечує формування необхідних компетенцій, що дозволяють ефективно використовувати арт-терапевтичні методи у професійній діяльності. Це сприяє не лише професійному зростанню вихователів, але й створенню умов для повноцінного розвитку кожної дитини, що є ключовою метою сучасної дошкільної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артем'єва І., Чернявська М. Особливості використання арт-терапевтичних методик у сучасному закладі дошкільної освіти. *Наука та освіта в дослідженнях молодих учених*. 2023. Вип. 5. С. 175–176.
2. Березка С. Особливості застосування арт-терапії в роботі з дошкільниками. *Інноваційна педагогіка*. 2018. Вип. 2. С. 208–213.
3. Городиська В. Упровадження арт-терапії як інноваційної технології у дошкільних закладах освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 9. С. 56–62.
4. Івашко С. Особливості використання арт-терапії в закладах дошкільної освіти. *Науковий вимір соціально-педагогічних проблем сьогодення* : збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної конференції. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2023. Вип. 1. С. 291–293.
5. Ковальова Т. Тлумачний словник української мови. Харків : Фоліо, 2018. 254 с.